KONGL. VITTERHETS HISTORIE

OCH

ANTIQVITETS AKADEMIENS

MÅNADSBLAD.

SJUNDE BANDET.

ÅRGÅNGARNE

1890—1892.

STOCKHOLM
PÅ AKADEMIENS FÖRLAG
1896.

K. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIEN

OCH

DE UNDER HENNES INSEENDE STÄLLDA

STATSSAMLINGARNA

T. F. RIKSANTIQVARIENS ÅRSBERÄTTELSE

FÖR

1891.

STOCKHOLM 1892
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

Detta år är det första, under hvilket de nya för Akademien och Statssamlingarna utfärdade stadgarne varit gällande. Derigenom att ett stort antal ärenden numera dels afgöras dels förberedas af Förvaltningsutskottet, har det blifvit möjligt för Akademien att mera odeladt egna sin tid åt sådant, som egentligen utgör föremål för hennes verksamhet.

Akademien. Af Akademiens svenske och norske ledamöter har ingen under året aflidit. Till hedersledamot valdes den 3 november universitetskanleren, f. d. statsrådet P. J. von Ehrenheim, hvilken den 1 december tog sitt inträde; samt till arbetande ledamot den 3 februari universitetsbibliotekarien i Lund Elof Tegnér och Akademiens korrespondent regementsläkaren J. A. Z. Wittlock.

Af Akademiens utländska ledamöter hafva doktor Heinrich Schliemann i Athen och direktören för danska Kongl. Myntkabinettet m. m., etatsrådet Carl Ludvig Müller i Kjöbenhavn aflidit. Till utländska ledamöter i den arkeologisk-numismatiska klassen valdes den 3 februari generalintendenten för de offentliga museerna och biblioteken inom den ungerska monarkien Franz von Pulszky, Akademiens korrespondent, föreståndaren för det förhistoriska fornsaksmuseet i Rom Luigi Pigorini, samt föreståndaren för fornsaksmuseet i Edinburgh Joseph Anderson.

Till utländske ledamöter i den historiska klassen valdes den 3 mars danske riksarkivarien A. D. Jörgensen och professorn i Freiburg i/B, hofrådet Karl von Amira.

Bland Akademiens korrespondenter hafva herrar Wittlock och Pigorini valts till ledamöter, samt tre aflidit, nämligen professor Konrad Gislason i Kjöbenhavn, professor Xaver Liske i Lemberg och doktor Otto Tischler i Königsberg.

Akademiens preses under året har varit hr Björnstjerna.

Ledamöter af Förvaltningsutskottet hafva, jämte preses, sekreteraren och förste amanuensen, varit hrr Odhner och Törnebladh; suppleanter hrr Bowallius och Wedberg.

Ledamöter af den historiska nämnden hafva varit hrr Styffe, Malmström och Forssell, samt af den antiqvariska nämnden hrr Zetterwall, Hans Hildebrand och Montelius.

Till revisorer för 1890 års räkenskaper valdes hrr Forssell och Annerstedt, samt till revisorssuppleant hr Wærn. Då de två förstnämnda blifvit förhindrade att utföra uppdraget, utsåg Akademien till revisorer hrr Wærn och Alin.

Embets- och tjenstemän hafva varit desamma som under år 1890, nämligen:

Riksantiqvarie och Akademiens sekreterare: Hans Hildebrand.

Förste amanuens och räkenskapsförare: Oscar Montelius.

Andre amanuens: Hjalmar Stolpe.

E. o. amanuenser: Anton Blomberg, Emil Ekhoff, Bernhard Salin och Fredrik Martin, den sistnämnde utan arfvode.

Derjämte har v. häradshöfding Birger Lagervall, liksom under flere föregående år (sedan 1886), utan arfvode biträdt vid arbetena i K. Myntkabinettet.

Akademiens tecknare: Carl Fredrik Lindberg och Olof Sörling.

Akademiens biträde vid arbetet för det antiqvarisk-topografiska arkivet: Elna Nordlund.

Akademiens två ordinarie vaktmästare äro Mårten Westerberg och Wilhelm Granfeldt, den senare antagen den 7 april 1891. Liksom föregående år, hafva tvänne fruntimmer varit dagligen sysselsatta med rengöring och lagning af föremål tillhörande statssamlingarna, uppsättning af planscher för antiqvarisk-topografiska arkivet, m. m.

Kansligöromål. Diariet öfver till Akademien och Riksantiqvarien ingående skrifvelser upptager 239 nr, af hvilka 18 äro Kongl. remisser.

Akademiens konceptbok innehåller 101 skrifvelser, af hvilka 66 utfärdats af Akademien och 35 äro Riksantiqvariens embetsskrifvelser. I likhet med föregående år, har dessutom ett mycket stort antal bref i ärenden rörande Akademien, statssamlingarna och landets fornlemningar afgått från Riksantiqvarien och tjenstemännen, hvilka bref, såsom afseende förberedande åtgärder eller meddelande rent vetenskapliga upplysningar, icke intagits i konceptboken.

Akademiens kontrabok med k. Postverket upptager 1,408 afgångna bref och försändelser. För dessa har till k. Postverket betalats 563 kr. 68 öre, hvilket belopp af k. Statskontoret ersatts.

Arbetsrummen hafva, enligt nådig föreskrift meddelad i sammanhang med Akademiens nya stadgar, hållits tillgängliga för allmänheten alla söcknedagar kl. 11—3.

I fråga om tjenstgöringstiden och räkenskapsföringen hänvisas till föregående årsberättelse, emedan någon förändring i afseende derpå ej inträffat.

Utgifna skrifter. Af *Antiqvarisk tidskrift för Sverige* hafva utgifvits 8 häften, nämligen 8:de delens tredje och

fjerde häften, innehållande *Den förhistoriska fornforskarens metod och material* af Oscar Montelius, *Uppländska stenåldersfynd kända år 1884* af godsegaren W. Schürer von Waldheim, och *Grafundersökningar på Gotland* af konservator G. Gustafson (i Bergen); — 9:de delens tredje häfte, innehållande *Nogle Oplysninger om svenske og danske faner, flag og felttegn i det 16:de århundrede* af arkitekt R. Mejborg (i Kjöbenhavn) och *Svenska medeltidens brakteater* af Hans Hildebrand; — 10:de delens sjette häfte, innehållande *Runverser* (slutet) af lektor Erik Brate; — 11:te delens tredje och fjerde häften, innehållande *Sillfisket i Skåne under medeltiden* af fiskeri-inspektören R. Lundberg och *Om folknamnen Götar och Goter* af professor Axel Erdmann (i Uppsala); — samt 12:te delens tredje och fjerde häften, innehållande *Södermannalagens språk. 1. Ljudlära* af doktor Robert Larsson.

Af *Akademiens månadsblad* äro under året tryckta och utgifna 6 ark.

Af *Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling* har under året utgifvits andra seriens fjerde band, innehållande den senare delen af Hugo Grotii bref till Oxenstierna.

Bytesförbindelser. Vid början af år 1891 stod Akademien i bytesförbindelse med 274 in- och utländska sällskap. Under årets lopp hafva sådana förbindelser inledts med 18 nya sällskap, nämligen; i Frankrike: Académie des sciences et belles lettres i Angers, Société des sciences naturelles et archéologiques i Guéret, Académie des belles lettres, sciences et arts i La Rochelle, Académie de la Val d'Isère i Moutiers, L'Académie i Nîmes, Société d'anthropologie i Paris, La commission des antiquités de la Seine-Inférieure i Rouen, Le comité archéologique i Senlis; — i Belgien: Société d'anthropologie i Bruxelles; — i Tyskland: Verein für die Geschichte Berlins i Berlin, West-

preussische Geschichtsverein i Danzig, Historischer Verein i Dillingen, Verein für Geschichte Dresdens i Dresden, Bayerische numismatische Gesellschaft i München; — i Österrike: Institut für oesterreichische Geschichtsforschung i Wien; — i Ryssland: Verein zur Kunde Ösels i Arensburg; — i Canada: The university i Toronto.

Föreläsningar. Sedan hr Montelius, för att kunna mera odeladt egna sin tid åt ett större vetenskapligt arbete, anhållit att, mot afstående af hela det derför anslagna arfvodet, blifva under året befriad från skyldigheten att hålla föreläsningar, har Akademien med bifall till denna anhållan beslutit använda det härigenom disponibla beloppet, 1,000 kr., för andra behof. Detta har varit så mycket mera nödvändigt, som Akademien, under den tid processen om det Hjertbergska testamentet pågår, ej hade på annat sätt kunnat skaffa medel till fyllande af dessa behof.

Inskrifter och medaljer. Under året har Akademien behandlat 2 inskrift- och 28 medaljförslag.

Akademiens fonder. I afseende på användningen af räntorna å dessa fonder torde följande böra meddelas.

1. *Akademiens enskilda fond.* Utom jettoner vid Akademiens sammankomster har af denna fond betalts 250 kr. till e. o. amanuensen Ekhoff för hans biträde vid protokollsföringen.

2. Af *Götiska förbundets fond* har 300 kr. utbetalts, utgörande halfva kostnaden för en tomt i Visby, hvilken inköpts för att bidraga till friläggandet af Drottens ruin.

3. Af *Beskowska fonden* har räntan besparats för användande år 1892.

4. *Bergerska fonden.* Emedan — af skäl som redan äro nämnda — inga föreläsningar under året hållits,

har det derigenom disponibla beloppet, 1,000 kr., användts till arfvoden åt Akademiens e. o. amanuenser.

Af de till *historiska ändamål* anvisade medlen hafva 500 kr. lemnats till rektor F. Westling för en resa till Reval. För Axel Oxenstiernas skrifter hafva användts 7,571 kr. 48 öre.

För *antiqvariska ändamål* hafva användts:

Till runverket	kr.	525: —
» kartor öfver fornlemningar på Björkö	»	440: —
Riksantiqvariens resa i Skåne m. m.	»	538: 86
Undersökningar på St. Karlsö	»	756: 83
» i Falsterbo	»	500: —
» på Öland, Gotland m. m.	»	611: 80
Antiqvarisk-topografiska arkivet	»	1,149: 50
Riksantiqvarien, för deltagande i numismatiska kongressen i Bruxelles och forskningsresor i vestra Tyskland och Flandern	»	500: —
Professor Montelius, för deltagande i tyska antropologiska sällskapets årsmöte i Danzig och Königsberg	»	300: —
Lektor Bæhrendtz, anslag till »Teckningar ur Kalmar Museum»	»	150: —
Teckningar, fotografier och analyser	»	525: —
tillhopa	kr.	5,996: 99.

5. Af den *Hjertbergska donationens* räntemedel har intet användts af Akademien, emedan processen om testamentet ännu ej är afslutad.

6. Den *Loubatska fondens* räntor komma redan 1892 att användas, emedan grefve Loubat genom en särskild gåfva motsvarande tre års räntor satt Akademien i tillfälle att då för första gången utdela priset med 3,500 kr.

7. *Letterstedtska donationen.* Akademien, som senast i december 1887 bortgaf det Letterstedtska resestipendiet,

kommer således att nästa gång utnämna stipendiat år 1893.

Statens Historiska Museum och **Kongl. Myntkabinettet.**

Tillväxten under året har varit:

Statens Historiska Museum:			
Från stenåldern (utom ett mycket stort antal ben af menniskor och djur från Stora Karlsön)	föremål	1,601	
» bronsåldern	»	107	
» jernåldern	»	1,187	
» medeltiden	»	50	
» nyare tid	»	22	
Diverse	»	17	2,984
Kongl. Myntkabinettet:			
Mynt	»	1,563	
Myntplåtar	»	6	
Medaljer	»	39	1,608
	Summa föremål		4,592

Dessa äro i inventariet upptagna under nummer 8806—8973.

Från stenåldern äro de utan jämförelse vigtigaste fynden de som af doktorerne Stolpe och Kolmodin gjorts i och utanför grottan Stora Förvar på Stora Karlsön, vid Gotland, samt af folkhögskoleföreståndaren Hansson på en boplats från senare delen af stenåldern i Näs socken pa Gotland. Bland öfriga fynd bör särskildt nämnas ett ovanligt rikt graffynd från en hällkista vid Finnekumla i Rångsedala socken nära Borås. Dessutom erhöll museet ett stort antal fornsaker från stenåldern genom inköp af v. häradshöfding O. Söderboms, konstraktsprosten A. Lundhs och hofjägmästaren C. F. Follins samlingar.

Äfven från bronsåldern erhöllos med nämnda samlingar många fornsaker, af hvilka flere hafva stort värde.

Bland fynden från jernåldern böra följande särskildt omtalas,

Från den äldre jernåldern: två präktiga armringar af guld, vägande tillsammans 378 gram, funna vid Tuna i Hjelsta socken, Upland; en bred fingerring af guld, vägande 18,6 gram, funnen vid Mölstad i Mönsterås socken, Kalmar län; 10 romerska silfvermynt (»denarer»), funna vid Buters i Eskelhems socken, Gotland; samt de fynd, som folkhögskoleföreståndaren Hansson anträffat å ett af honom undersökt graffält i Alfva socken på samma ö.

Från den yngre jernåldern: en guldarmring, vägande 96,04 gram, funnen vid Hulte i Hemse socken, Gotland; två armringar af silfver, funna vid Vapnö, nära Halmstad; ett fynd af silfverprydnader från Hasslöfs socken i södra Halland; större eller mindre »skatter» af silfverprydnader och mynt, anträffade vid Österbys i Stånga socken, vid Tune i Väte socken, vid Söderqvie i Gröttlingbo socken, vid Kinner i Lummelunda socken, och vid Suderbys i Bro socken, alla på Gotland, samt vid Jämjö i Gärdslösa socken på Öland.

Från medeltiden har museet bland annat erhållit: ett större fynd af skålar, kedjor m. m. af silfver från medeltidens äldre del, anträffadt vid Gamla Uppsala; en kalk med patén af förgyldt silfver från Misterhults kyrka i Kalmar län (med inskrift på kalken: »Testamentum domini presbiteri Nicolai curati hujus ecclesie Misterhulth»); ett skrin af messing med graverade bilder från Barlingbo kyrka på Gotland; två messhakar m. m. från Tensta kyrka i Upland; och en stor jernbeslagen kista från Rydaholms kyrka i Småland. Ett af de vackraste och värderikaste föremål från medeltidens äldre del, som museet eger, är det lilla, med ovanligt vackra och väl bibehållna romanska sirater betäckta skrin af valrosstand, som friherrinnan Alma von Oertzen under året skänkte till samlingarna.

Utgifterna af statsmedel för ökande af Statens Historiska Museum och Kongl. Myntkabinettet hafva under året gått till 6,466 kr. 40 öre. Härtill kommer det betydande belopp, som Akademien af egna medel användt till undersökningar, hvilkas fyndresultat riktat samlingarna.

Antiqvarisk-topografiska arkivet har under året riktats dels med ett stort antal beskrifningar på fornlemningar och fynd, dels med flere hundra teckningar och fotografier af sådana. För det systematiska ordnandet och kompletterandet af detta arkiv har Akademien, såsom redan är nämndt, af den Bergerska fondens räntor under året betalt 1,149 kr. 50 öre.

Arkeologisk-numismatiska biblioteket har under året erhållit följande tillväxt:

genom	Akademiens bytesförbindelser	515	volymer
»	köp	415	»
»	gåfvor	110	»
	Summa	1,040	volymer

Landets fornlemningar. Riksantiqvarien har under årets lopp företagit 12 tjensteresor, nämligen 4 till Uppland, 1 till Södermanland, 2 till Vestergötland, 1 till Skåne och 4 till Gotland. En af dessa resor, den till Skåne, är af Bergerska fondens räntor betald med 538 kr. 86 öre, emedan medel dertill saknades å det för dessa resor afsedda statsanslaget.

Herr Montelius har företagit undersökningar i Skåne, Halland och Vestergötland, och dervid bland annat blottat grundmuren till den nedrifna kordelen af Dalby kyrka nära Lund samt genomgräft den ofvan omtalade stenåldersgrafven vid Finnekumla i Vestergötland.

Doktor Stolpe, hvilken under året företagit en förberedande gräfning i den »svarta jorden» under Sigtuna,

har derjämte dels ensam dels i förening med doktor L. Kolmodin fortsatt de af den senare började undersökningarna i grottan Stora Förvar på Stora Karlsön. Öfver hvarje schakt (af 1 fots djup) upprättades fyndkartor och alla ben tillvaratogos för att få statistiskt material. För att erhålla ledning för afgörande af frågan, om grottan hyst bofast befolkning året om, eller blott tillfälliga besökande, har särskild vigt lagts pa att bilda serier af käkar af unga Phocaceer, af hvilkas tandutveckling ett slags månadskalender kan vinnas. Antalet djurarter representerade bland afskrädet har betydligt ökats, äfven med många oväntade fynd. Af brist på tillgängligt jämförelsematerial har dock de definitiva bestämningarna måst uppskjutas. Särskild uppmärksamhet förtjena de talrika menniskoben med märken efter yttre våld, som på olika ställen anträffats. Antalet funna fornsaker går till öfver 700. I de tre öfversta schakten anträffades föremål från yngre jernåldern (kam och spelbrickor af hästtand = Björkö; spelskifva af kalksten med koltecknade rutor). Vid 3 fots djup börja stenåldersfynden: massor af redskap och vapen af ben, af typer närmast lika Kundafyndet i Estland; fragment af lerkärl med öfverraskande rik ornering; stenyxor och andra verktyg. Afskrädet i stenåldersafdelningen öfvervägande säl. Återstoden af grottans inre kan med säkerhet afslutas 1892 jämte åtminstone en del af den stora afskrädeshögen utanför. — En rekognoseringsgräfning ådagalade att äfven den stora grottan »Suder Vagnshus» å Lilla Karlsö varit bebodd under likartade förhållanden med »Stora Förvar» och »Jungfruhålet» å Stora Karlsö.

Doktor Ekhoff har företagit undersökningar pa Gotland och i Vestergötland, hvarjämte han med anslag af Göteborgs och Bohus läns fornminnesförening, fortsatt sina undersökningar af fornminnena inom Bohus län. I Vestergötland afbildade och beskref han de märkliga hällristningar på Kinnekulle, hvilka för ett par ar sedan upptäcktes.

Doktor Salin har företagit undersökningar inom Uppland, Södermanland och Nerike.

Akademiens tecknare Sörling har afbildat fornlemningar inom Uppland, Småland, Gotland och Skåne.

Dessutom hafva likaledes med anslag af statsmedel eller Akademiens enskilda medel följande undersökningar af enskilde personer under året utförts.

Lektor F. J. Bæhrendtz har undersökt en jernåldersgraf på Öland.

Folkhögskoleföreståndaren H. Hansson har, såsom redan är nämndt, företagit undersökningar, dels å en boplats från stenåldern i Näs socken, dels å ett graffält i Alfva socken, båda på Gotland.

Herr E. Ihrfors har afteeknat och beskrifvit kyrkor och kyrkliga fornlemningar på Öland.

Doktor L. Kolmodin har, såsom redan är nämndt, jämte doktor Stolpe företagit undersökningar å Stora Karlsö.

Docent S. Söderberg har företagit undersökningar i Skåne.

Doktor C. L. Wibling har undersökt grafhögar i Småland.

Kandidat S. Welin har undersökt och beskrifvit 7 kyrkor i Vestergötland. Hans berättelse är åtföljd af ett stort antal teckningar och fotografier.

På Akademiens bekostnad hafva under året 6 runstenar blifvit resta, nämligen 2 i Husby Lyhundra och 1 i Össebygarns socknar, Uppland, samt 1 i Furingstads, 1 i Tingsstads och 1 i Häradshammars socknar, Östergötland.

För tillsyn öfver den sedan många år till gudstjenst ej begagnade, med märkliga målningar från 1300- och 1400-talen prydda träkyrkan i Råda socken i Vermland, nära gränsen till Vestergötland, hvilken kyrka blifvit för statens räkning inköpt, har, liksom under föregående år, betalts 50 kr.

Såsom något synnerligen glädjande anser jag mig böra i sammanhang härmed erinra om, att Riksdagen på framställning af Kongl. Maj:t beviljat ett anslag af 100,000 kr. till restaurerande af Vadstena klosterkyrka, lika märklig genom sin arkitektur som genom de vid densamma fästa minnen.

På hösten 1891 anhöll Akademien i underdånighet att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen begära dels ett årligt anslag af 10,000 kr. att utgå under 10 år för att af Akademien användas till underhåll och vård af de märkligaste ruinerna i landet, dels ett årligt anslag af 5,000 kr. under 5 år, för blottande, aftecknande och restaurerande af kyrkomålningar samt för åtgärder till underhåll af minnesmärken i kyrkorna. Denna underdåniga anhållan har visserligen ännu icke föranledt någon framställning till Riksdagen, men emedan frågan är af stor vigt, vågar man hoppas, att den en gång göres till föremål för Riksdagens ompröfning.

Stockholm den 20 mars 1892.

Oscar Montelius.

Kongl. Majts förnyade nådiga

Stadgar

för

Dess Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademi

gifna Stockholms slott den 17 oktober 1890.

Akademiens bestämmelse.

§ 1.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien har till bestämmelse:

att främja studiet af historien, arkeologien och numismatiken, med särskildt afseende på fäderneslandet;

att hafva högsta tillsyn öfver landets fornlemningar samt öfver de statens samlingar, som äro eller varda åt Akademiens vård anförtrodda;

att granska förslag till medaljer, som skola präglas å kongl. Myntet, äfvensom förslag till offentliga inskrifter; samt

att i frågor, som höra till området för Akademiens verksamhet, afgifva utlåtanden, när sådana af Kongl. Majt infordras eller af offentlig embetsmyndighet begäras.

Akademiens sammansättning.

§ 2.

Akademien utgöres af:

högst tio hedersledamöter,

tjugufem arbetande ledamöter,

högst tjugu utländska ledamöter, fördelade i två klasser, en historisk och en arkeologisk-numismatisk, med tio ledamöter i hvar klass, samt

korrespondenter till obestämdt antal, hvilka icke ega rätt att deltaga i Akademiens öfverläggningar och beslut.

§ 3.

Till hedersledamot må väljas den, som genom insigter, uppoffringar eller annorledes visat sig kunna medverka till främjande af Akademiens ändamål.

§ 4.

Arbetande ledamöter samt utländska ledamöter väljas bland dem, som på områden, tillhörande Akademiens uppgift, utvecklat förtjenstfull vetenskaplig verksamhet.

§ 5.

Till korrespondent må väljas den, som inlagt förtjenster om de vetenskaper, med hvilka Akademien sysselsätter sig, eller om de svenska fornminnenas bevarande.

Ledamotsval.

§ 6.

Val af hedersledamot samt af utländsk ledamot företages, när Akademien, på inländsk ledamots förslag, beslutar att ledigt rum skall fyllas.

Val af arbetande ledamot företages senast inom ett halft år efter det ett rum blifvit ledigt.

Val af korrespondent kan ske, när förslag derom blifvit af minst två inländska ledamöter skriftligen framstäldt.

§ 7.

När val af hedersledamot eller af arbetande ledamot skall ske, underrättas Akademiens inländska ledamöter härom samt anmodas att till Sekreteraren insända skriftliga förslag, upptagande ett eller

flere namn. En af de sålunda föreslagna väljes å dag, som Akademien utsätter, och deltaga i valet de inländska ledamöter, hvilka då infunnit sig, äfvensom de frånvarande, hvilka deltagit i förslagets uppsättande.

§ 8.

När val af utländsk ledamot i någondera klassen skall ske, infordras, på sätt i § 7 föreskrifves, förslag af Akademiens inländska ledamöter. Den af de i § 17 omtalade nämnder, som representerar ifrågavarande klass, upprättar förteckning öfver de föreslagna i den ordning nämnden anser lämplig. Valet förrättas så som i § 7 är stadgadt.

§ 9.

Förslag att välja korrespondent anmäles vid något Akademiens sammanträde, och skall valet vid följande ordinarie sammanträde förrättas.

§ 10.

Arbetande ledamot bör inom ett år, efter det han mottagit Akademiens val, i Akademien taga sitt inträde genom att föredraga eller till Akademien insända en af honom författad afhandling öfver något historiskt, arkeologiskt eller numismatiskt ämne.

Akademiens Preses och tjenstemän.

§ 11.

Akademien väljer årligen bland sina inländska ledamöter en Preses att föra ordet vid Akademiens och dess förvaltningsutskotts sammanträden.

§ 12.

Akademiens ordinarie tjenstemän äro Sekreteraren, hvilkens befattning ständigt uppehålles af Riksantiqvarien, och två Amanuenser.

Nämnes till Riksantiqvarie någon, som icke förut är ledamot af Akademien, åtnjuter han samma rättigheter som de arbetande ledamöterna, bland hvilka han i detta fall utan val intager första lediga rum.

§ 13.

Sekreterarens åligganden äro:

att emottaga till Akademien inkommande handlingar samt att i Akademien föredraga dem såväl som öfriga förekommande ärenden;

att utfärda kallelse till Akademiens och dess förvaltningsutskotts sammanträden;

att föra protokollet vid Akademiens sammanträden;

att uppsätta, kontrasignera och afsända Akademiens utgående skrifvelser samt ombesörja såväl Akademiens brefvexling som dess registratur;

att ombesörja verkställandet af Akademiens beslut;

att under sin vård och tillsyn hafva Akademiens handlingar och öfriga tillhörigheter; samt

att i öfrigt egna omsorg åt de ärenden, som höra till Akademiens verksamhet.

§ 14.

Amanuenserna biträda Sekreteraren i hans göromål.

Amanuens kan vara ledamot af Akademien.

Akademiens förvaltningsutskott och nämnder.

§ 15.

Akademiens förvaltningsutskott består af Preses, Sekreteraren, förste Amanuensen samt två af Akademien valda ledamöter. När förfall för Sekreteraren eller förste Amanuensen inträffar, förordnas annan tjensteman att i stället inträda.

Utskottet sammanträder på kallelse, som utfärdas af Sekreteraren efter samråd med Preses. I händelse af förfall för Preses föres ordet af Sekreteraren.

Är utskottet ej fulltaligt, ega beslut, om hvilka minst tre ledamöter äro ense, giltighet.

Protokollet föres hos utskottet af någon dertill förordnad tjensteman. Detta protokoll föredrages vid Akademiens näst inträffande sammanträde och hålles tillgängligt för Riksdagens revisorer.

§ 16.

Förvaltningsutskottets åligganden äro:

att å Akademiens vägnar hafva inseende öfver Akademiens egendom samt att fatta beslut i frågor om utbetalningar för samlingarna, om rubbande eller borttagande af fornlemningar, om åtgärder till fornlemningars vård, om aftal med boktryckare samt om arfvoden för extra vaktbetjening;

att afgifva förslag till Akademiens utlåtanden i alla frågor, som ej enligt Akademiens beslut på annat sätt handläggas, samt att bereda de ärenden, som af Akademien till utskottet hänskjutas.

Om förvaltningsutskottets befattning med Akademiens fonder säges i § 25.

§ 17.

Akademien utser årligen inom sig en historisk och en antiqvarisk nämnd, hvardera bestående af tre personer. Dessa nämnder, hvar för sig, behandla de vetenskapliga frågor och andra ärenden, som till dem af Akademien hänskjutas, samt bereda, på sätt § 8 säger, frågor om besättande af ledigt rum i de utländska ledamöternas klass.

§ 18.

För utredande af särskilda ärenden kan Akademien utse kommitterade till det antal, som för hvarje frågas behandling anses lämpligt.

Akademiens arbetsordning.

§ 19.

Akademien håller ordinarie sammanträde första helgfria tisdag i hvarje månad.

Extra sammanträde kan ega rum, när Preses pröfvar sådant nödigt.

Akademien samlas den 20 mars till högtidsdag, vid hvilken berättelse för det förflutna årets verksamhet föredrages och de stipendier.

till hvilka Akademien genom enskilda donationer erhållit medel, bortgifvas, såvidt ej stipendieförfattningen bestämmer annan dag.

Vid ordinarie sammanträdet i december månad utses för följande kalenderår Preses, två ledamöter af förvaltningsutskottet, två deras suppleanter, samt de i § 17 omtalade nämnderna.

Vid detta sammanträde utses äfven två revisorer jämte en suppleant för granskning af årets räkenskaper, såväl för statsmedel som för Akademiens enskilda fonder.

§ 20.

Under veckan före Akademiens ordinarie sammanträde sändas kallelsesedlar till alla inom hufvudstaden boende hedersledamöter och arbetande ledamöter jämte underrättelse om de ärenden, som väntas förekomma.

Till extra sammanträde utfärdas, så tidigt ske kan, kallelse med uppgift om det, som vid sammanträdet skall förekomma.

Vid Akademiens sammanträden ledas förhandlingarna af Preses. Är Preses förhindrad, föres ordet af Akademiens äldste närvarande ledamot.

§ 21.

För att vid Akademiens sammanträden beslut skola kunna fattas, böra minst sju ledamöter vara närvarande. Är antalet närvarande ledamöter mindre, må fyra ledamöters enhälliga beslut hafva gällande kraft. Dock bör vid sådant tillfälle vigtigare ärende, så vidt möjligt är, uppskjutas till ett mera talrikt besökt sammanträde.

§ 22.

Alla val ske med slutna sedlar.

Hafva vid ledamotsval två eller flere personer erhållit samma högsta röstetal, anställes mellan dem ny omröstning af de vid valsammanträdet närvarande. Om äfven vid denna lika antal röster tillfaller två eller flere personer, afgöres dem emellan genom lottning.

Då vid andra val lika röstetal förekomma, afgöres genom lottning.

Förekomma vid annan omröstning lika röstetal, vinner den mening, som af ordföranden omfattas.

§ 23.

Vid Akademiens sammanträden föres icke diskussionsprotokoll; dock eger ledamot att få till protokollet antecknad den mening han uttalat.

Öfverläggningar och beslut, som röra förvaltningen af statsmedel, föras till särskildt protokoll, som hålles Riksdagens revisorer till handa.

Akademiens skrifter.

§ 24.

Akademien utgifver dels Handlingar, i hvilka upptagas inträdestal samt af Akademien till införande godkända uppsatser, dels kataloger öfver de under Akademiens inseende stälda samlingarna, dels andra skrifter, tillhörande området för Akademiens verksamhet.

Akademiens skrifter redigeras af Sekreteraren, såvida icke för någon skrift eller för någon grupp af skrifter annan redaktör af Akademien utses.

Akademiens fonder och räkenskaper.

§ 25.

Fond, hvilken Akademien genom gåfva emottagit, skall af Akademien förvaltas i öfverensstämmelse med gifvarens föreskrift.

Beslut, huru dessa medel skola göras räntebärande, fattas af förvaltningsutskottet, hvilket ock har att ombesörja verkställandet af de åtgärder, som för medlens fruktbargörande erfordras.

Akademien uppdrager, efter förslag af förvaltningsutskottet, åt någon af sina tjenstemän eller annan lämplig person att föra räkenskaperna så väl för de till Akademiens disposition stälda statsanslag som för Akademiens enskilda fonder.

Vid förfall för räkenskapsföraren utser förvaltningsutskottet annan person i hans ställe för en tid af högst två månader.

Akademiens värdepapper och säkerhetshandlingar böra, så vidt de ej äro deponerade i bankinrättning, förvaras i kassahvalf eller kassaskåp med tre olika lås, hvartill Preses, Sekreteraren och en ledamot af förvaltningsutskottet hafva hvar sin nyckel.

Ändring af stadgarne.

§ 26.

Förslag till ändring af dessa stadgar kan af inländsk ledamot väckas. Det ingifves till Akademiens Sekreterare och skall, sedan det blifvit vid Akademiens närmaste sammanträde anmäldt, delgifvas samtliga inländska ledamöter. Till sammanträde, då sådant förslag till pröfning företages, skola äfven utom hufvudstaden boende ledamöter kallas med tillkännagifvande om ändamålet för sammanträdet.

Varder förslaget antaget af minst två tredjedelar af de röstande, underställes det Kongl. Majts pröfning.

Dessa stadgar skola vara gällande från nästkommande års början.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt kongl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 17 oktober 1890.

OSCAR.

(L. S.)

G. Wennerberg.

Kongl. Majts nådiga Instruktion

för

RIKSANTIQVARIEN OCH KONGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIENS TJENSTEMÄN

gifven Stockholms slott den 17 oktober 1890.

---

§ 1.

Riksantiqvarien utnämnes af Kongl. Majt, sedan kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien afgifvit underdånigt förslag.

§ 2.

Riksantiqvarien är föreståndare för de under Akademiens inseende stälda samlingarna, och är han Kongl. Majt ansvarig för deras noggranna vård.

Honom åligger i denna egenskap:

att sörja för samlingarnas tillväxt, hvarvid han i fråga om inköp har att förfara på sätt i §§ 2 och 4 af reglementet för nämnda samlingar finnes föreskrifvet;

att efter en bestämd plan leda och kontrollera arbetet för samlingarnas förtecknande, ordnande och vård;

att tillse, att samlingarna i så vidsträckt mon, som omständigheterna medgifva, göras tillgängliga för allmänheten;

att verka derför, att kunskap om dem sprides genom tryckta arbeten och afbildningar;

samt att verkställa de beslut, som rörande samlingarna af Akademien eller dess förvaltningsutskott fattas.

§ 3.

Riksantiqvarien utöfvar tillsyn och vård öfver landets fornlemningar.

Honom åligger i sådant afseende:

att verka för väckande och underhållande af kärlek till våra fornminnen och för spridande af kunskap om dem;

att företaga besigtningar och verkställa undersökningar af fornlemningar;

att, då hos Akademien ansökning göres om tillstånd att undersöka, rubba eller borttaga fast fornlemning, utlåtande i ämnet afgifva;

samt att, då han finner gällande föreskrifter angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande vara öfverträdda, sådant till åtal hos vederbörande anmäla.

§ 4.

Är Riksantiqvarien hindrad att företaga besigtning eller undersökning, som han finner nödig, eger han att uppdraga åt annan person att verkställa densamma.

§ 5.

Riksantiqvarien eger å Akademiens vägnar att efter tillsägelse hos kyrkoherde och vederbörande kyrkoföreståndare anställa inventering i landets kyrkor, för att förvissa sig om den vård, som egnas de kyrkliga fornlemningarna.

§ 6.

I ärenden rörande fornlemningars vård eger Riksantiqvarien skriftvexla med Konungens Befallningshafvande, konsistorierna, vederbörande presterskap och kronobetjente.

§ 7.

Riksantiqvarien eger att hos Konungens Befallningshafvande till fridlysning anmäla vissa bestämda eller viss orts fornlemningar.

§ 8.

För embetsresor eger Riksantiqvarien att af de för sådant ändamål till Akademiens disposition stälda medel uppbära ersättning efter de grunder, som finnas i gällande resereglemente för andra klass bestämda.

§ 9.

Det åligger Riksantiqvarien att till Kongl. Majt afgifva årsberättelse öfver de i § 2 omförmälda samlingarnas tillstånd samt öfver åtgärder vidtagna för fornlemningars förtecknande och vård.

§ 10.

Riksantiqvarien är sekreterare i kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien och har som sådan att fullgöra de åligganden, som i Akademiens stadgar finnas föreskrifna.

§ 11.

De hos Akademien anstälda amanuenserna nämnas af Kongl. Majt efter förslag af Akademien.

Extra ordinarie tjenstemän antagas af Akademien.

§ 12.

Amanuenserna tjenstgöra vid de under Akademiens inseende stälda samlingarna, och åligger dem att efter de anvisningar, som af Riksantiqvarien gifvas, deltaga i arbetet för samlingarnas förtecknande, beskrifvande, ordnande och vård.

§ 13.

Efter förslag af Riksantiqvarien förordnar Akademien amanuens eller extra ordinarie tjensteman att hafva närmaste vård om en viss del af samlingarna. Den, som mottagit sådant förordnande,

åligger det att för inventarium utarbeta beskrifning öfver de föremål, som införlifvas med eller tillhöra afdelningen, att för densamma upprätta den i reglementet för samlingarna nämnda förteckning öfver de i hvarje skåp eller annat förvaringsrum befintliga föremål, samt att inom afdelningen utställa föremålen och hafva närmaste tillsyn öfver dem.

Ändringar i anordningen af större omfattning eller principiel natur eger han ej företaga utan medgifvande af Riksantiqvarien, som bestämmer föremålens fördelning mellan de olika afdelningarna.

Finner Riksantiqvarien nödigt, att inom någon afdelning af samlingarna ändringar företagas, verkställas dessa först, sedan han om dem öfverlagt med afdelningsföreståndaren.

§ 14.

Finner afdelningsföreståndare sig vid särskilda tillfällen icke medhinna arbetet inom afdelningen, göre han derom anmälan hos Riksantiqvarien, hvilken, i fall omständigheterna sådant medgifva, åt honom förordnar nödigt biträde.

§ 15.

Den, som fått den närmaste vården om viss del af samlingarna sig anförtrodd, är pligtig att, när Riksantiqvarien så finner nödigt, deltaga i arbetet äfven inom andra afdelningar.

Tjensteman kan ock af Riksantiqvarien förordnas att fullgöra visst arbete oberoende af samlingarnas fördelning i olika afdelningar.

§ 16.

Amanuens skall hvarje år under den tid och inom den del af landet, som Akademien bestämmer, företaga arkeologiska forskningar. Öfver iakttagelserna under resan skall han utan dröjsmål afgifva skriftlig berättelse.

För resekostnaderna åtnjuter Amanuens af de för sådant ändamål till Akademiens disposition stälda medel ersättning efter de grunder, som finnas i gällande resereglemente för fjerde klass faststälda.

§ 17.

Tjensteman är skyldig att biträda Riksantiqvarien i de göromål, hvilka åligga denne som Akademiens sekreterare.

§ 18.

Riksantiqvarien och Amanuenserna ega årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång och utan särskild kostnad för statsverket kan ske, åtnjuta semester hvar och en under en och en half månad.

§ 19.

Annan tjenstledighet må Riksantiqvarien och Amanuenserna af Akademien beviljas, den förre på högst tre månader, de senare på högst sex månader. Vid behof af längre ledighet göres ansökan derom hos Kongl. Majt.

Extra ordinarie tjensteman, som ej är förordnad att bestrida ordinarie tjenst, eger Riksantiqvarien bevilja frihet från tjenstgöring för så lång tid, som finnes lämpligt.

§ 20.

Då Riksantiqvarien åtnjuter semester eller af Akademien beviljad tjenstledighet, skötes han stjenst af förste Amanuensen, derest ej Akademien annorlunda förordnar.

Är Riksantiqvarien i följd af embetsgöromål frånvarande från hufvudstaden, förordnar Akademien om tjenstens upprätthållande i öfrigt.

§ 21.

Då Amanuens åtnjuter semester eller af Akademien beviljad ledighet, eller då han är frånvarande på tjensteresa, skötes hans befattning af den extra ordinarie tjensteman, som dertill af Akademien förordnas.

§ 22.

Det åligger räkenskapsföraren:

att till Akademiens sammanträden i januari, april, juli och oktober lemna redogörelse, upptagande för hvarje statsanslag och

hvar och en af Akademiens enskilda fonder summan af inkomster och utgifter under nästförflutna qvartalet;

att före januari månads utgång till Kongl. Majts och Rikets Kammarrätt inlemna redovisning för de under föregående år utbetalade löner och tjenstgöringspenningar;

samt att i öfrigt afsluta hvarje års räkenskaper så tidigt i början af derpå följande år, att räkenskaperna kunna till Akademien aflemnas senast en månad före den dag, då de skola vara af Akademien till Kammarrätten insända.

§ 23.

För att räkenskapsföraren må ega att göra utbetalning af de till Akademiens disposition stälda statsmedel, fordras skriftlig anordning af Riksantiqvarien eller af honom attesterad räkning.

Utbetalning af Akademiens enskilda medel sker efter anordning af Riksantiqvarien, der ej Akademien annorlunda förordnat.

§ 24.

Har Riksantiqvarien uppsåtligen eller af vårdslöshet eller oförstånd åsidosatt de honom åliggande skyldigheter, utan tillstånd eller laga förfall afhållit sig från tjenstgöring eller eljes blifvit med fel eller försummelse i embetet beträdd, tilltalas han inför Kongl. Majts och Rikets Svea Hofrätt.

Gör Amanuens sig skyldig till fel eller försummelse i tjensten eller vanvördnad mot förman, eller brister han i lydnad, eger Riksantiqvarien att med afseende å förekommande omständigheter tilldela honom lämplig varning eller anmäla honom för Akademien, som eger att suspendera honom på högst tre månader från tjenst och lön. Har den felande icke låtit sig deraf rätta, eller befinnes felet vara af svårare art, förordnar Akademien om åtals anställande mot honom vid allmän domstol; egande emellertid Akademien att från tjenstens utöfvande skilja en sådan under tilltal ständ tjensteman, intill dess öfver honom genom laga kraftvunnet beslut dömdt blifvit.

Extra ordinarie tjensteman, som i tjensteutöfning felaktigt eller

försumligt sig förhåller och ej låter sig af varning rätta, eger Akademien från verket skilja.

§ 25.

Öfver erhållen varning må klagan ej föras, men den, som icke nöjes med Akademiens beslut, hvarigenom suspension honom ådömes, må deröfver hos Kongl. Majt anföra besvär, hvilka skola till Ecklesiastikdepartementet ingifvas inom tretionde dagen efter erhållen del af beslutet.

Denna instruktion skall vara gällande från nästkommande års början.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt kongl. sigill bekräfta låtit. Stockolms slott den 17 oktober 1890.

OSCAR.
(L. S.)

G. Wennerberg.

Kongl. Majts nådiga Reglemente

rörande

vården af de under kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens inseende stälda samlingarna

gifvet Stockholms slott den 17 oktober 1890.

Samlingarnas ändamål och omfattning.

§ 1.

De under kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens inseende stälda samlingarna omfatta följande fyra afdelningar:

1. **Statens historiska museum,** som är afsedt att bevara minnen af kulturutvecklingen i Sverige och omfattar en samling af svenska arkeologiska och historiska föremål jämte en mindre samling främmande fornsaker, tjenande till jämförelse med och belysning af de svenska;

2. **Kongl. Myntkabinettet** eller statens samling af mynt och medaljer, svenska och utländska;

3. det i samband med Statens historiska museum stående **Antiqvariskt-topografiska arkivet,** i hvilket inordnas anteckningar om och bilder af förhistoriska och historiska minnen;

4. **Biblioteket,** innehållande företrädesvis arkeologisk och numismatisk litteratur.

Samlingarnas ökande.

§ 2.

Om inköp för Statens historiska museum och kongl. Myntkabinettet till belopp icke öfverstigande 25 kronor besluter Riksantiqvarien

efter Amanuensernas hörande. Vid hvarje sammanträde af Akademiens förvaltningsutskott anmäles den tillväxt af samlingarna, som på sådant sätt eller genom gåfva och deposition vunnits sedan närmast föregående sammanträde.

Om inköp till högre belopp än 25 kronor besluter Akademiens förvaltningsutskott.

Då fråga förekommer om inköp till högre pris än 25 kronor under sådana omständigheter, att utskottets sammanträde icke kan afbidas, eger Riksantiqvarien att, efter Amanuensernas hörande, om inköp besluta, dock icke till högre belopp än 300 kronor. Öfver hvarje sådant inköp föres protokoll, upptagande skälen för det gjorda inköpet. Detta protokoll, till hvilket Amanuenserna ega anteckna sin mening, när den är från Riksantiqvariens afvikande, företes i utskottet vid dess närmaste sammanträde.

§ 3.

Till Akademiens sammanträden i januari, april, juli och oktober afgifves redogörelse för de i § 2 nämnda samlingars tillväxt under föregående qvartal samt för dermed förbundna kostnader.

§ 4.

Om inköp för arkivet och biblioteket besluter Riksantiqvarien efter Amanuensernas hörande.

§ 5.

Derest de för samlingarnas ökande afsedda anslag visa sig otillräckliga, göres derom ofördröjligen anmälan hos Akademien, hvilken vidtager de åtgärder, som omständigheterna föranleda.

Samlingarnas förtecknande.

§ 6.

Hvarje nytt förvärf till Statens historiska museum och kongl. Myntkabinettet införes i det för dessa samlingar gemensamma inventarium, med vetenskaplig beskrifning, så fullständig, att hvarje

föremål kan identifieras. Till beskrifningen af hvarje förvärf fogas de detsamma gällande åtkomsthandlingar. Öfver inventarium upprättas, så fort ske kan, såväl ett sakregister som ett topografiskt register.

Af detta inventarium göres ett för dagligt bruk afsedt sammandrag.

Dessutom upprättas, så fort sådant medhinnes, för hvarje skåp, hvar låda och hvarje annat förvaringsrum i nämnda samlingars lokal förteckning öfver de i dem förvarade föremål, hvilka förteckningar fullständigas och ändras i sammanhang med hvarje ny anordning af föremålen.

Inventarium öfver dessa två samlingar förvaras i brandfritt rum.

§ 7.

Förvärf af handskrifter och bilder för arkivet samt af böcker för biblioteket införas i de för dessa samlingar upprättade kataloger.

§ 8.

Här nämnda inventarium, sammandrag deraf, förteckningar och kataloger få ej begagnas utanför den åt Akademien och samlingarna upplåtna lokalen.

Samlingarnas ordnande och vård.

§ 9.

Nyförvärfvadt föremål skall, sedan det blifvit för inventarium beskrifvet och försedt med nummer eller i vederbörande katalog antecknadt, samt, hvad angår fornsaker och mynt, när sådant finnes nödigt och kan utan men ske, rengjordt och lagadt, utställas på vederbörlig plats i samlingarna.

§ 10.

Smärre föremål i museet och myntsamlingen förvaras under lås. Större föremål skyddas, när de äro af ömtålig art, så vidt ske kan, mot beröring.

§ 11.

Om anskaffande och förbättrande af nödig utställningsmateriel besluter Riksantiqvarien inom den gräns, som bestämmes af det för sådant ändamål anvisade anslag. Finnas derutöfver åtgärder nödiga, göres derom anmälan hos förvaltningsutskottet.

§ 12.

Nycklarne till samlingssalarna, till de i dem förekommande lådor och skåp samt till det i § 6 omtalade brandfria rum förvaras i brand- och dyrkfritt skåp. För stängning af samlingssalarna och de i dem förekommande fönsterluckor ansvara tjenstemännen i den ordning, som af Riksantiqvarien bestämmes.

Samlingarnas begagnande.

§ 13.

För allmänheten hållas Statens historiska museum och kongl. Myntkabinettet afgiftsfritt tillgängliga två dagar i veckan, minst två timmar hvarje gång. Under sommarmånaderna böra nämnda samlingar åtminstone en dag i veckan under tre timmar hållas för allmänheten tillgängliga mot derför stadgad afgift. De dagar, då dessa samlingar icke äro för allmänheten tillgängliga, kunna besökande erhålla tillträde på vilkor, som af förvaltningsutskottet varda bestämda.

För rengöring af lokalen hållas nämnda samlingar stängda, dock ej mera än sammanlagdt två veckor om året.

§ 14.

Forskare eger, efter anmälan hos Riksantiqvarien, tillträde till Statens historiska museum och kongl. Myntkabinettet äfven å tid, då de ej äro för allmänheten tillgängliga.

På Riksantiqvarien ankommer att bevilja tillträde till de under lås förvarade föremålen.

§ 15.

Arkivet och biblioteket hållas alla söckendagar tillgängliga för forskare.

§ 16.

Hvar och en eger att sjelf utföra teckningar af i samlingarna befintliga föremål, liksom af bilder tillhörande arkivet. Önskar någon få för sin räkning teckningar utförda, göre han derom anmälan hos Riksantiqvarien, som, i det fall att arbetet ej kan utföras af tecknare, hvilken användes för Akademiens räkning, eger att pröfva den persons lämplighet, som till arbetets utförande föreslås.

Att på mekanisk väg — genom afgjutning, afgnidning, kalkering eller dylikt — utföra kopior af föremål tillhörande samlingarna må medgifvas endast i det fall, att Riksantiqvarien finner sådant kunna tillåtas.

§ 17.

Föremål tillhörande Statens historiska museum och kongl. Myntkabinettet må ej utan Kongl. Majts särskilda tillstånd utlånas.

Handskrifter och böcker må till andra offentliga institutioner för kortare tid utlånas att under deras tillsyn begagnas.

Böcker må äfven till enskilda personer utlånas mot antaglig borgen. Dock få sådana böcker ej utlånas, som äro för det dagliga arbetet inom samlingarna behöfliga.

Afsöndrande af föremål från samlingarna.

§ 18.

Dupletter i samlingarna må af Akademien, när Riksantiqvarien sådant tillstyrker, i andra offentliga samlingar inom landet deponeras.

§ 19.

Akademien eger att, när Riksantiqvarien sådant tillstyrker, genom försäljning eller byte afyttra dupletter uti kongl. Myntkabi-

nettet, som äro för kabinettets samlingar öfverflödiga. Redogörelse för verkstäld afyttring lemnas för hvarje qvartal till Akademiens sammanträden i januari, april, juli och oktober.

I fråga om afsöndring af föremål i Statens historiska museum göres framställning hos Kongl. Majt.

Den inkomst, som vinnes genom försäljning, användes till ökande af den samling, från hvilken dupletterna blifvit afsöndrade.

Inventering.

§ 20.

Akademien låter åtminstone hvart tredje år företaga inventering af samlingarna eller viss del deraf; och bör berättelse om sådan inventering insändas till Kongl. Majt.

Personal.

§ 21.

De vid dessa samlingar anstälde embets- och tjenstemän äro Riksantiqvarien, hvilken är samlingarnas gemensamme föreståndare, och Akademiens Amanuenser.

Äfven kunna vid samlingarna anställas extra ordinarie tjenstemän och tillfälliga biträden.

§ 22.

Tjenstetiden på arbetsrummen är alla söckendagar klockan 11—3.

§ 23.

Vaktmästare till daglig tjenstgöring inom arbetsrummen och samlingarna antagas af Akademien på förslag af Riksantiqvarien.

Beträdes vaktmästare med opålitlighet, försummelse, olydnad eller annan förseelse i tjensten, må han af Riksantiqvarien varnas. Låter han sig ej deraf rätta, eller begår han fel af svårare beskaffenhet, eger Akademien honom från tjensten skilja.

§ 24.

För de tillfällen, då samlingarna hållas för allmänheten tillgängliga, anställes särskild bevakningspersonal jämte förman för densamma. Aflöningen, hvilken beräknas för tjenstgöringstillfällen, bestämmes af förvaltningsutskottet, hvilket ock besluter rörande antalet af vaktare, som böra antagas.

Riksantiqvarien anställer vaktare och eger att, då omständigheterna dertill föranleda, dem entlediga.

Ordningsregler för bevakningspersonalen utfärdas af Riksantiqvarien.

Detta reglemente skall vara gällande från nästkommande års början.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt kongl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 17 oktober 1890.

OSCAR.

(L. S.)

G. Wennerberg.

Kongl. Majts nådiga förordning

angående

forntida minnesmärkens fredande och bevarande,

gifven Stockholms slott den 29 nov. 1867, den 30 maj 1873 och den 21 april 1886.

§ 1.

Alla fasta fornlemningar, bevarande minnet af fäderneslandets inbyggare i forntiden, äro stälda under lagens hägn, och få således icke af jordens egare eller innehafvare eller annan person förändras, rubbas eller förstöras under annat vilkor än här nedan i §§ 3, 4 och 5 stadgas.

§ 2.[1]

Fasta fornlemningar äro: af menniskor under forntiden uppförda högar af jord eller sten (grafhögar, stenrösen o. s. v); grafbyggnader af stenar med deras hölje af jord eller stenar, när sådant finnes; andra forntida grafvar och grafplatser; lagda eller resta stenar, enstaka eller förekommande i rader eller grupper, med eller utan viss inbördes ordning; stenar och bergytor med inskrifter och bilder: stenkors och andra vårdar; lemningar af forntida och sedan äldre tider öfvergifna bostäder samt sådana bildningar, som i forntiden genom menskligt åtgörande uppkommit å eller i närheten af boplatser; lemningar af fordom öfvergifna borgar, slott, kyrkor, kapell, kloster, bönehus samt andra offentliga byggnader och anläggningar; äfvensom andra likartade minnesmärken af den ålder, att de numera icke kunna anses tillhöra enskild egare.

[1] Lydelsen af denna § är faststäld genom k. förordningen af den 21 april 1886.

§ 3.

K. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien eger att, genom Riksantiqvarien eller särskildt utsedd person, efter skedd tillsägelse åt jordens egare eller innehafvare, låta uppresa och iståndsätta kullfallna runstenar och andra forntida minnesmärken samt afteckna och medelst gräfning, eller på annat sätt, undersöka fasta fornlemningar under vilkor, att egaren eller innehafvaren af jorden skall åtnjuta ersättning för honom möjligen derigenom förorsakad skada eller kostnad.

§ 4.[1]

Mom. 1. Fast fornlemning, som redan nyttjas till åker, äng eller betesplats, må fortfarande för sådant ändamål brukas, dock ej till större djup än hittills skett.

Mom. 2. Åstundar egare eller innehafvare af jord, för tillämnadt byggnads- eller odlingsföretag eller af annan orsak, att i vidsträcktare mon än i mom. 1 nämnts bruka eller att eljes begagna, förändra eller borttaga någon fast fornlemning, tillkännagifve det, med bilagd noggrann beskrifning öfver fornlemningen, å landet hos närmaste kronobetjent och i stad hos magistrat, hvilka det åligger att genast derom göra anmälan hos Konungens Befallningshafvande i länet, som bör handlingarne till k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien insända. Akademien eger derefter afgöra, huruvida ansökningen må med eller utan vilkor bifallas, eller icke; hvilket beslut skall genom Konungens Befallningshafvande meddelas den sökande, jemte hänvisning att, der han åt beslutet ej nöjes, inom den i k. förordningen den 14 dec. 1866 bestämda tid i k. Ecklesiastikdepartementet deröfver anföra underdåniga besvär. I dessa fall skola besluten sökanden kostnadsfritt meddelas.

Mom. 3. K. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien eger, i händelse bifall lemnas att förändra eller borttaga sådan fornlemning, förut låta densamma närmare besigtiga och afteckna, eller

[1] Lydelsen af denna § är faststäld genom k. förordningen af den 21 april 1886.

vid förändringen eller borttagandet låta någon person å Akademiens vägnar närvara; dock må icke egaren eller innehafvaren af jorden oskäligt uppehåll eller olägenhet deraf tillskyndas. Om i sådan fornlemning anträffas lösa fornsaker, skola dessa Kongl. Majt och kronan hembjudas.

Mom. 4. Önskar någon annan, för vetenskaplig undersökning, öppna en eller annan viss uppgifven fornlemning, må han dertill begära tillstånd af k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien, som, i händelse af bifall, närmare bestämmer, huru dervid må förfaras.

§ 5.

Om vid anläggning af väg, jernbana, kanal eller vid annat offentligt arbetsföretag någon märkligare fast fornlemning skulle vara belägen i vägens eller kanalens riktning eller för arbetets utförande hinderlig, och kan fornlemningens rubbning icke utan stor olägenhet undvikas, så skall, innan sådan rubbning sker, ritning af fornlemningen jemte beskrifning till k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien insändas och tillfälle beredas Akademien att, om så anses behöfligt, genom dertill förordnad person undersöka densamma, utan att likväl arbetet må härigenom obehörigt uppehållas.

§ 6.

Skall skifte af jord företagas och finnes derå fast fornlemning, åligge det skiftesförrättaren att uppmana samtlige delegare att låta den mark fornlemningen upptager, såsom en skifteslagets gemensamma tillhörighet, från skiftet undantagas. Kan sådan öfverenskommelse icke frivilligt uppgöras, gälle dock om fornlemningen hvad rörande sådanas vård här ofvan är stadgadt.

§ 7.[1]

En hvar, som genom sprängning, nedrifning, gräfning, plöjning eller på annat sätt olofligen rubbar, undanrödjer, förstör eller på annat sätt ofredar fast fornlemning, straffes efter omständigheterna, med böter från 5 till 500 kronor, om det befinnes, att han känt

[1] Lydelsen af denna § är faststäld genom k. förordningen af den 21 april 1886.

eller bort känna, att det var en fornlemning, och vare pligtig att, så vidt möjligt är, återställa densamma i dess förut varande skick. Tredskas han att sådant fullgöra, må återställandet på hans bekostnad verkställas.

Om härvid lösa fornsaker hafva anträffats, skola dessa till Statens Historiska Museum aflemnas; och ankomme på pröfning, huruvida någon ersättning för desamma må gifvas.

§ 8.

Mom. 1. En hvar, som i jorden, i vatten, i gamla byggnader eller annorstädes finner forntida mynt, vapen, redskap, prydnader, kärl eller andra fornsaker af guld, silfver eller koppar, skall, till fullgörande af den honom enligt lag åliggande skyldighet att fyndet till staten hembjuda[1], de funna mynten eller fornsakerna, utan att desamma genom brytning, filning, skurning eller på annat sätt skada, omsorgsfullt förvarade ofördröjligen inlemna antingen till närmaste kronobetjent eller omedelbart hos Konungens Befallningshafvande, med noggrann uppgift om fyndstället, sättet huru fyndet blifvit anträffadt, om någon fast fornlemning finnes i grannskapet, med hvad mera kan till upplysning i ämnet tjena. Konungens Befallningshafvande besörje ofördröjligen fyndets insändande, eller, om detta icke lämpligen kan ske med posten, afgifve skriftlig anmälan till k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien. Finner Akademien hela fyndet eller någon del deraf böra för statens samlingar inlösas, erlägge då för det som inlöses af guld eller silfver fulla metallvärdet med en åttondedels förhöjning, samt för koppar och brons hvad utöfver metallvärdet kan anses motsvara fyndets vetenskapliga värde. Kan Akademien icke af de för sådant ändamål på hennes stat uppförda medel lösen bestrida, göre då hos Kongl. Majt underdånig anmälan, hvarefter Kongl. Majt vill pröfva, huruvida fyndet må af andra medel inlösas eller egaren återställas.

Mom. 2. Önskar innehafvare af andra tillfälligtvis anträffade fornsaker af ringare materielt värde desamma Kongl. Majt och

---

[1] Formuleringen af orden »silfver — — hembjuda» är bestämd i k. förordningen af den 30 maj 1873.

kronan hembjuda, må sådant kunna på lika sätt ske genom Konungens Befallningshafvande: och skall k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien för hvad af sådana fynd anses böra för Statens museum behållas erlägga lösen, efter omständigheterna större eller mindre, i den mon de hembjudna fornsakerna äro väl bevarade och i öfrigt anses ega värde för nämnda museum och för vetenskapen.

Mom. 3. Den som undandöljer, nedsmälter, förskingrar, bortskänker eller föryttrar sådant fynd, som i 1 mom. omtalas, innan det varit Kongl. Majt och kronan hembjudet, miste utan lösen hvad han af fyndet eger qvar och böte dubbla värdet af hvad han deraf nedsmält, förskingrat, bortskänkt eller föryttrat.

§ 9.

Äldre kyrkor, utmärkta genom ovanligt byggnadssätt eller åldriga arkitektoniska prydnader, eller vid hvilka något historiskt minne är fästadt, eller som äro försedda med målningar och inskrifter å hvalf, tak och väggar, må ej nedbrytas, förändras eller till annat ändamål användas, ej heller målningar och inskrifter genom rappning eller ny målning utplånas, innan anmälan i vederbörlig ordning blifvit hos Kongl. Majt gjord, på det Kongl. Majt, efter vederbörandes hörande, må efter omständigheterna kunna afgöra hvad som bör bibehållas eller genom afteckning och beskrifning åt efterverlden bevaras innan nedbrytning eller ändring företages.

Samma lag gälle äfven öfriga, kyrka tillhöriga byggnader samt äldre grafvårdar och andra fasta minnesmärken, som i kyrka eller å kyrkogård förefinnas, enskilda slägters eller personers rätt i afseende å dylika minnesmärken dem oförändradt förbehållen.

§ 10.

Finnes i kyrka, grafkor eller eljes i kyrkas hus och förvaringsrum rörligt gods, som tjenar att bevara minnet af forntidens bruk och konstfärdighet och icke tillhör enskild person eller slägt, såsom gamla skrudar, bilder, altartaflor, kors och krucifix, klenoder,

kärl, dopfuntar, rökelsekar, aflatsskrin, fattigbössor, primklockor, icke väggfasta målningar och andra konstarbeten, minnesvårdar och grafstenar, epitafier, banér, vapensköldar, sorgfanor, vapen och rustningar, gamla bref och skrifter, må sådana, i öfverensstämmelse med kyrkolagens stadgande i 26 kap. 6 §, icke till enskilda personer, inhemska eller utländska samlingar aflåtas, utan att förut hafva varit Kongl. Majt och kronan hembjudna, vid ansvar för dem, som deröfver böra å embetets vägnar hafva vård, såsom för tjenstefel.

Finnas runstenar i kyrkas golf inlagda och blottstälda för nötning, skola dessa uttagas och fristående på lämplig plats uppställas. Vill församlingen icke bestrida den härmed förenade kostnad, göre då härom framställning till k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien.

Vill församling låta omgjuta ringklocka, å hvilken finnas inskrifter, böra dessa upptecknas och k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien delgifvas. Äro inskrifterna tecknade med runor eller andra medeltidens bokstäfver, eller finnas å klockan bilder och figurer af ovanlig beskaffenhet, skall noggrann afteckning deraf bemälda Akademi tillställas så tidigt, att Akademien, om så finnes nödigt, må kunna låta besörja jemförelse af denna afteckning eller taga aftryck af dessa inskrifter och figurer, innan klockan omsmältes. Om församlingen vill afyttra sådan till omsmältning bestämd ringklocka, skall den först Kongl. Majt och kronan hembjudas, på sätt om fynd sagdt är.

§ 11.

Uti det inventarium öfver befintlig lösegendom, som efter lag skall finnas vid hvarje kyrka, bör äfven intagas uppgift öfver kyrkans i nästföregående § omnämnda rörliga gods, och skall vid kyrkoherde-ombyte och vid visitation noggrant undersökas, att allt finnes efter detta inventarium i god ordning. K. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien eger rättighet att genom Riksantiqvarien eller annan utsedd person anställa sådan inventering efter förut

skedd tillsägelse hos kyrkoherde och vederbörande kyrkoföreståndare.

Kyrkoherde och kyrkovärdar skola, vid ansvar efter hvad härom särskildt är stadgadt, tillse, att sådan kyrkans lösegendom icke af vanvård förderfvas; och skall åt dylika saker, der de icke mera för kyrkans bruk användas, tjenligt förvaringsrum i kyrkan eller dess hus beredas.

§ 12.

Konungens Befallningshafvande och konsistorierna samt vederbörande presterskap och kronobetjente anbefalles att, i allt hvad på dem kan ankomma, tillse att hvad i denna nådiga förordning stadgadt är noga iakttages.

Konungens Befallningshafvande ega att, på anmälan af Riksantiqvarien eller på enskilda jordegares ansökning eller af eljes förekommande anledning, låta offentligen fridlysa vissa bestämda eller viss orts fornlemningar; och skall, der åverkan å sålunda fridlyst fornlemning ändock sker, sådant såsom försvårande omständighet vid sakens bedömande anses.

Riksantiqvarien ege jemväl, då han finner denna nådiga förordning i någon måtto vara öfverträdd, sjelf eller genom ombud, sådant till åtal hos vederbörande anmäla.

Stockholm, Ivar Hæggströms boktryckeri, 1891.

Hildebrand, Bror Emil, Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. Ny tillökt upplaga med 14 pl. 1881. Pris (i Sverige, Norge, Danmark och Finland): 10 kr.

Tornberg, C. J., Numi cufici regii numophylacii Holmiensis, quos omnes in terra Sueciæ repertos digessit et interpretatus est C. J. T. 1848. Pris: 7 kr. 50 öre.

Hildebrand, Bror Emil, Minnespenningar öfver enskilda svenska män och qvinnor. 1860. Pris: 7 kr. 50 öre.

——, Svenska Sigiller från medeltiden. I. 1, 2. 1862—1867. Pris: 19 kr. 50 öre.

——, Sveriges och Svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer. 2 delar (1874, 1875). Pris: 16 kr.

Montelius, Oscar, Statens Historiska Museum. Kort beskrifning till vägledning för de besökande. 5 uppl. 1886. Pris: 75 öre (vid ingången till museet: 50 öre).

——, The national historical museum, Stockholm. A guide to the collection issued by the royal Academy of literature, history and antiquities. Translated from the 5th swedish edition by Charles H. Derby. Pris: 3 kr. (vid ingången till museet 2 kr.)

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum. Första häftet (Serien IV. pl. 1—10). 1873. Pris: 6 kr. Andra häftet (Serien VI. pl. 1—10). 1878. Pris: 6 kr. Tredje häftet (Serien V. pl. 1—5). 1883. Pris: 5 kr.

Med anslag ur **den Bergerska donationsfonden** har Akademien utgifvit:

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling. Förra afdelningen, band 1 (1888): 9 kr. — Senare afdelningen, band 1 (1888): 11 kr.; band 2 (1889): 9 kr.; band 3 (1890): 8 kr.; band 4 (1891): 9 kr.; band 5 (1893): 8 kr.; band 6 (1893): 11 kr. 50 öre.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Antiqvariska Tidskrift för Sverige** utgifves i häften af omkring 5 ark med nödiga illustrationer. Fyra häften utgöra ett band. Pris för hvart band: 4 kr. eller något mera.

Under arbete äro för närvarande:

Akademiens handlingar del. 28 (Hans Hildebrand *Om djurtyperna i ornamentiken*).

—— —— del. 32 (*Inträdestal af* Annerstedt, Weibull, E. Hildebrand, Alin och Elof Tegnér).

Antiqvarisk tidskrift V: 4; IX: 4; XI: 6, XIII: 1; XIV: 1.

Svenska sigiller från medeltiden del. 2 h. 1.

Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum h. 4. (Gotlands jernålder).

Månadsbladet för 1892 och 1893.

Medeltidsfynd från Gotland (utgifves med anslag af Bergerska donationsfonden).

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden).

Sveriges runskrifter afd. 1. Ölands runskrifter; afd. 2. Östergötlands runskrifter (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden).

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Månadsblad** utkommer under år 1893 efter samma plan som hittills blifvit följd. Priset är 3 kr.

I bokhandeln finnes:

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, **Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum.**

Första häftet, innehållande 10 pl. och tillhörande text. Här beskrifves och afbildas, jämte annat, det icke minst genom sin ornamentik vigtiga Ulltuna-fyndet. Pris: 6 kr.

Andra häftet, innehållande 10 pl. med afbildningar af medeltidsföremål jämte tillhörande text. Pris: 6 kr.

Tredje häftet, innehållande 5 pl. med afbildningar af jernåldersföremål från Gotland jämte tillhörande text. Pris: 5 kr.

☞ Se omslagets andra och tredje sidor! ☜

Stockholm, 1893. Kungl. Boktryckeriet.